

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет ветеринарної медицини

Кафедра внутрішніх хвороб тварин та клінічної діагностики

РОБОЧИЙ ЗОШИТ
ДО ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ
З ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
ВЕТЕРИНАРНА МЕДИЦИНА ДЕКОРАТИВНИХ ПТАХІВ
для здобувачів денної форми навчання
другого (магістерського) рівня вищої освіти, спеціальності
211 ветеринарна медицина

Одеса, 2026

УДК:636.09:615.453(083.13)

Укладач:

Кандидат ветеринарних наук, доцент

Дубін Р. А

Рецензент:

Головний лікар "Ексвет".

Віталій РАЙЛЯН

Робочий зошит до лабораторних занять з освітнього компоненту Ветеринарна медицина декоративних птахів для здобувачів денної форми навчання другого (магістерського) рівня вищої освіти, спеціальності 211 ветеринарна медицина / Р. А. Дубін [Електронний ресурс] – Одеса. : ОДАУ, 2026 . – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. 20 с.

Робочий зошит до лабораторних занять з освітнього компонента «Ветеринарна медицина декоративних птахів» містить систематизований навчально-методичний матеріал, спрямований на формування у здобувачів вищої освіти спеціальності 211 «Ветеринарна медицина» теоретичних знань і практичних навичок з діагностики, лікування та профілактики захворювань декоративних і екзотичних птахів. Основна увага приділяється видовим та фізіологічним особливостям декоративних птахів, принципам їх утримання, годівлі та догляду, організації ветеринарно-санітарних заходів, а також методам клінічного дослідження. У робочому зошиті розглядаються особливості фіксації птахів, проведення загального та спеціального дослідження, оцінювання стану оперення, шкіри, дзьоба, очей, органів дихання, травної, сечовидільної та репродуктивної систем. Матеріал робочого зошита розрахований на здобувачів вищої освіти спеціальності 211 «Ветеринарна медицина» та може бути використаний під час лабораторних занять, самостійної роботи.

Затверджено до друку методичною комісією факультету ветеринарної медицини (протокол №2 від 19 жовтня 2026 р.)

Відповідальний за випуск: Р. А. Дубін, кандидат ветеринарних наук, доцент

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА РОБОТИ.....	4
ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 1.....	5
ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 2.....	6
ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 3.....	7
ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 4.....	8
ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 5.....	9
ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 6.....	10
ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 7.....	11
ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 8.....	12
ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 9.....	13
СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ.....	15
КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ.....	16
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	19

ЗАГАЛЬНІ ПРАВИЛА РОБОТИ

Мета зошта — формування практичних навичок оцінювання умов утримання і годівлі декоративної птиці, безпечної фіксації, проведення загального клінічного дослідження, розпізнавання внутрішніх незаразних, інфекційних та паразитарних хвороб, а також складання плану додаткової діагностики та профілактики.

До декоративної та кліткової птиці в зошиті віднесено хвилястих папуг, корел, нерозлучників, канарок, амадин, декоративних голубів та інших видів. Конкретні параметри мікроклімату, раціону і лікування необхідно уточнювати відповідно до виду, віку, фізіологічного стану та чинних ветеринарних рекомендацій.

Правила безпеки

- працювати спокійно, без різких рухів і надмірного шуму;
- перед контактом оцінити поведінку та стан птиці;
- використовувати засоби індивідуального захисту;
- не допускати стискання грудної клітки під час фіксації;
- після контакту з хворою птицею проводити гігієнічну обробку рук та інструментів;
- при підозрі на інфекційну або зоонозну хворобу застосовувати ізоляцію та заходи біобезпеки;

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 1

Оцінювання умов утримання декоративної птиці

Мета: навчитися оцінювати клітку або вольєр, мікроклімат, освітлення, вентиляцію, санітарний стан та обладнання.

Обладнання: клітка/вольєр, термометр, гігрометр, засоби для оцінювання освітлення, годівниці, напувалки, жердини, матеріал для підстилки.

Показник	Вимоги/орієнтири	Фактичні дані	Висновок

Завдання: описати виявлені недоліки та запропонувати заходи їх усунення.

Контрольні питання:

Які фактори визначають комфорт декоративної птиці?

Яке значення має вентиляція?

Які вимоги до чистоти клітки, годівниць і напувалок?

Які наслідки перенаселеності?

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 2

Годівля та напування декоративної птиці

Мета: оцінити повноцінність і безпечність раціону та виявити помилки годівлі.

Основні компоненти раціону залежать від виду: повнораціонний корм/зернова суміш, овочі та зелень, за потреби — інші компоненти, мінеральні джерела та чиста вода. Надмір жирного насіння, одноманітна зернова годівля та забруднена вода можуть сприяти захворюванням.

Компонент	Наявність	Якість	Оцінка

Завдання: скласти характеристику раціону обстеженої птиці.

Питання: Які помилки годівлі можуть спричиняти ожиріння, хвороби печінки, порушення мінерального обміну та патологію травного тракту?

Фіксація декоративної птиці

Ключове правило: не стискати грудну клітку, оскільки це може різко погіршити вентиляцію легень і повітряних мішків.

[illegible]

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

[illegible]

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 4

Загальне клінічне дослідження декоративної птиці

Алгоритм: анамнез загальний огляд оцінка вгодованості та поведінки шкіра й оперення очі та дзьоб дихання травний тракт і клоака неврологічний статус додаткові дослідження.

[illegible]

Попередній діагноз: _____

Диференційні діагнози: _____

План додаткових досліджень:

[illegible]

Внутрішні незаразні хвороби декоративної птиці

[illegible]

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Інфекційні хвороби декоративної птиці

При підозрі на інфекційну хворобу необхідно враховувати ізоляцію, біобезпеку, лабораторне підтвердження та, для зоонозних інфекцій, захист людей.

[illegible]

Практичне завдання: скласти план дій при появі ознак інфекційного захворювання у групі птиці.

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Паразитарні хвороби декоративної птиці

[illegible]

This image shows a single sheet of white paper with horizontal blue or grey ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are approximately 20 lines visible. The paper has a slight shadow on the right side, suggesting it's resting on a surface.

Дослідження посліду та паразитологічна діагностика

[illegible][illegible]

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 9

Комплексне клінічне дослідження декоративної птиці

Власник: _____

Вид: _____

Порода/різновид: _____

Вік: _____

Стать: _____

Маса: _____

Умови утримання: _____

Тип годівлі: _____

Тривалість захворювання: _____

Анамнез: _____

Загальний стан

Оперення і шкіра

Очі та дзьоб

Дихальна система

Травна система

Серцево-судинна система

Нервова система

Клоака та послід

Результати додаткових досліджень

Попередній діагноз

Диференційний діагноз

Остаточний висновок

Рекомендації

СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

№ 1

Хвилястий папуга став малорухливим, сидить нахохлений, знизив споживання корму. Складіть перелік даних анамнезу, визначте послідовність клінічного дослідження та запропонуйте додаткові дослідження.

Відповідь:

№ 2

У папуги спостерігаються кірочки та розростання в ділянці восковиці й дзьоба. Визначте можливу групу патології, метод підтвердження та заходи щодо інших птахів.

Відповідь:

№ 3

У групі декоративної птиці з'явилися пригнічення, діарея та загибель окремих особин. Складіть алгоритм дій ветеринарного спеціаліста з урахуванням біобезпеки.

Відповідь:

№ 4

У птиці надмірна маса тіла, малорухливість і раціон із великою часткою жирного насіння. Визначте фактори ризику, необхідні дослідження та профілактичні заходи.

Відповідь:

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ

1. Які основні види декоративної птиці утримують у неволі?

Відповідь: _____

2. Які вимоги висуваються до клітки або вольєра?

Відповідь _____

3. Яке значення мають вентиляція, температура, вологість та освітлення?

Відповідь: _____

4. Які основні принципи годівлі декоративної птиці?

Відповідь: _____

5. Які наслідки одноманітної зернової годівлі?

Відповідь:

6. Як безпечно фіксувати папуг та дрібних співочих птахів?

Відповідь:

7. Чому не можна стискати грудну клітку?

Відповідь:

8. Які етапи загального клінічного дослідження?

Відповідь:

9. Які основні внутрішні незаразні хвороби декоративної птиці?

Відповідь:

10. Які інфекційні хвороби мають зоонозне значення?

Відповідь:

11. Які основні паразитарні хвороби?

Відповідь:

12. Які методи лабораторної діагностики паразитозів застосовують?

Відповідь:

13. Які принципи ізоляції хворої птиці?

Відповідь:

14. Які заходи профілактики захворювань декоративної птиці?

ПІДСУМКОВА ТАБЛИЦЯ

[illegible]

ПІДСУМКОВИЙ ВИСНОВОК ЗДОБУВАЧА

[illegible]

Оцінка: _____ Підпис викладача: _____

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Speer B. L. *Current Therapy in Avian Medicine*. St. Louis : Elsevier, 2016. 1040 p.
2. Samour J. *Avian Medicine*. 3rd ed. St. Louis : Elsevier, 2016. 688 p.
3. Chitty J., Lierz M. *BSAVA Manual of Raptors, Pigeons and Passerine Birds*. 2nd ed. Gloucester : British Small Animal Veterinary Association, 2022. 400 p.
4. Harrison G. J., Lightfoot T. L. *Clinical Avian Medicine*. Palm Beach, FL : Spix Publishing, 2006. Vol. 1–2.
5. Doneley B. *Avian Medicine and Surgery in Practice: Companion and Aviary Birds*. 2nd ed. Boca Raton : CRC Press, 2016. 404 p.
6. Bays T. B., Lightfoot T., Mayer J. *Exotic Pet Behavior: Birds, Reptiles, and Small Mammals*. St. Louis : Elsevier, 2019. 416 p.
7. Carpenter J. W., Marion C. J. *Exotic Animal Formulary*. 6th ed. St. Louis : Elsevier, 2023. 976 p.
8. Divers S. J., Stahl S. J. *Mader's Reptile and Amphibian Medicine and Surgery*. 3rd ed. St. Louis : Elsevier, 2019. 1536 p.
9. Ballard B. M., Cheek R. *Exotic Animal Medicine for the Veterinary Technician*. 3rd ed. Ames : Wiley-Blackwell, 2017. 464 p.
10. Coles E. H. *Veterinary Clinical Pathology*. 5th ed. Philadelphia : W. B. Saunders, 2020. 520 p.

Додаткова література

11. Mullineaux E., Keeble E. *BSAVA Manual of Wildlife Casualties*. 3rd ed. Gloucester : British Small Animal Veterinary Association, 2016. 384 p.
12. Lierz M., Hafez H. M. *Diseases of Poultry and Other Birds*. Stuttgart : Thieme, 2020.
13. Ritchie B. W., Harrison G. J., Harrison L. R. *Avian Medicine: Principles and Application*. Lake Worth : Wingers Publishing, 1994. 1384 p.
14. Speer B. L. *Birds for Dummies*. 2nd ed. Hoboken : John Wiley & Sons, 2012. 432 p.
15. Samour J. *Avian Medicine*. 2nd ed. St. Louis : Elsevier, 2015.
16. Orosz S. E., Dorrestein G. M., Lumeij J. T. *Avian Medicine and Surgery*. Philadelphia : W. B. Saunders, 2002.
17. Quesenberry K. E., Carpenter J. W. *Ferrets, Rabbits, and Rodents: Clinical Medicine and Surgery*. 4th ed. St. Louis : Elsevier, 2021. 608 p.
18. Fowler M. E., Miller R. E. *Fowler's Zoo and Wild Animal Medicine*. 10th ed. St. Louis : Elsevier, 2023.
19. Miller R. E., Lamberski N., Calle P. P. *Fowler's Zoo and Wild Animal Medicine: Current Therapy*. St. Louis : Elsevier, 2019.
20. Meredith A., Redrobe S. *BSAVA Manual of Exotic Pets*. 5th ed. Gloucester : British Small Animal Veterinary Association, 2016.
21. Association of Avian Veterinarians. *Avian Medicine and Surgery Resources* [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.aav.org>.

Навчальне видання

**Робочий зошит
до лабораторних занять
з освітнього компоненту
Ветеринарна медицина декоративних птахів**

**Формат 60x84/16. Гарнітура Times New Roman
Папір для цифрового друку. Друк ризографічний.**

**Ум. друк. арк. _.
Наклад**

ОДАУ

65000, м. Одеса, вул. Пантелеймонівська, 13